

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ

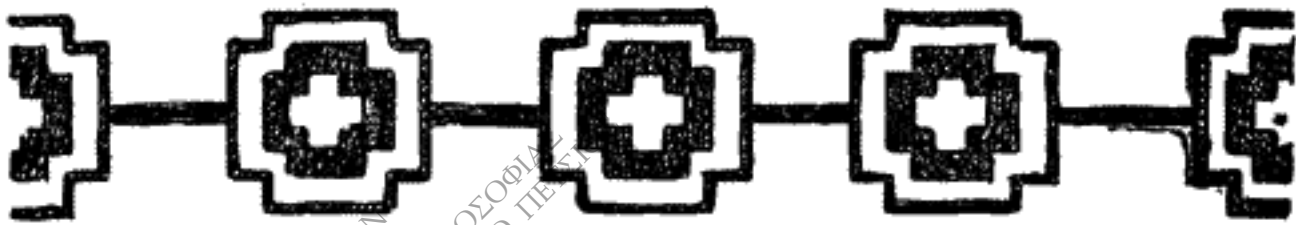
ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1931

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",—ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ, 8^Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΥΔΟΤΕ Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Η ΚΑΘΑΡΗ ΠΟΙΗΣΗ

Οι ἀναγνώστες τῆς «Νέας Ἑστίας» ἔδοσαν, ἀπὸ τὴν ἀφορμὴν τῆς ποιητικῆς συλλογῆς τοῦ κ. Γ. Σεφέρη, παρακολούθησαν τὴν ἀξίωσιν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν τῆς γύρω στὸ ζήτημα τῆς καθαρῆς ποίησης, μ' ἐνδιαφέρον θὰ διαβάσουνε καὶ τὶς παρακάτω γραμμὲς τοῦ ἀγγλοῦ καθηγητῆ Α. C. Brailley στὴν ἔδρα τῆς Ποίησης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης. Εἶναι ὁ ἐπίλογος τοῦ ἐναρκτήριου λόγου τοῦ πού ἐγίνε τὸ 1901, εἰκοσιπέτα ἑθλ. ἄλόκληρα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ πολύκροτο βιβλίον τοῦ ἀββᾶ Βρέμιον. Μὲ ὕψος ἀπλόκουθεντιαστό, διάφανο, ἐξετάζει τὸ ζήτημα σ' ἕλες τοῦ τις ἀπόψεις, προλαμβάνοντας κ' ἐξηγώντας μὲ σπάνια πειστικότητα, κάθε ἀπορία ἢ ἀντιγνωμία, ἀντίθετα ἀπὸ τὸν ἀββᾶ Βρέμιον πού μὲ τὶς ὑπερβολὰς καὶ τὸ μυστικισμό του δίνει μιὰ θολωμένη καὶ ἀρκετὰ χαώδη—κατὰ τὴ γνώμη μας—ἐντύπωση, πρόσφορη σὲ παρεξηγήσεις καὶ παρανοήσεις κάθε εἴδους. Ἡ μελέτη αὐτὴ τοῦ ἀγγλοῦ καθηγητῆ, πολὺ μεγάλη γιὰ νὰ δημοσιευθῇ ἄλόκληρη σὲ περιοδικό, πρόκειται σύντομα νὰ ἐκδοθῇ σὲ ξεχωριστὸ τεῦχος σ' ἑλληνικὴ μετάφραση καὶ νὰ ἐκτιμηθῇ ἔτσι στὸ σύνολό της, ἀπὸ ἄλλους ἐνδιαφέρονται γιὰ τέτοιου εἴδους ζητήματα καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Γ. Κ. Κ.

Ἡ καθαρὴ ποίηση δὲν εἶναι ὁ διάκοσμος ἑνὸς προσχεδιασμένου καὶ σαφῶς καθορισμένου πράγματος : ἀναβλύζει ἀπὸ τὴ δημιουργικὴ ὀρμὴ μιᾶς ἀόριστης μάζας τῆς φαντασίας πού γυρεύει ν' ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ καθορισθῇ. Ἄν ὁ ποιητὴς ἤξερε ἀπὸ τὰ πρὶν, τί ἀκριβῶς ἐσχόπευε νὰ πῇ, ποιὸς ὁ λόγος νὰ γράψῃ τὸ ποίημα : Ἐὐ ποίημα θὰ ἦταν ἤδη γραμμένο. Γιατὶ μόνο ἢ ὀλοκλήρωσὴ του μπορεῖ ν' ἀποκαλύψῃ, καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο, ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού ἐζητοῦσε. Ὅταν ἄρχισε νὰ γράψῃ τὸ ποίημα κ' ἐνόσω τὸ ἐργαζότανε, δὲν κυβερνοῦσε αὐτὸς τὸ νόημά του—ἐκεῖνο κυβερνοῦσε αὐτόν. Δὲν ἦταν μιὰ ὀλότελα σχηματισμένη ψυχὴ πού ἐπιζητοῦσε ἕνα σῶμα : ἦταν μιὰ ἀδιάπλαστη ἀκόμα ψυχὴ σ' ἕνα ἀδιάπλαστο σῶμα ἀποτελούμενο ἴσως ἀπὸ δυὸ-τρὶς ἀόριστες ἰδέες καὶ λίγες σκόρπιες φράσεις. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ σώματος αὐτοῦ στὸ πλῆριο ἀνάστημά του καὶ στὴν τελεία του μορφή, ἦταν ἕνα πρᾶγμα μὲ τὸν βαθμιαῖο αὐτοκαθορισμὸ τοῦ νοήματος. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, πού τέτοιου εἴδους ποιήματα μᾶς φαντάζουν σὰ δημιουργήματα κ' ὄχι κατασκευάσματα, καὶ ἔχουν τὴ μαγικὴ ἐκείνη ἐνέργεια πού ἢ ἀπλὴ διακόσμηση δὲ μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ. Αὐτὸς, ἀκόμα, εἶναι ὁ λόγος πού, ἂν ἐπιμένουμε νὰ ρωτᾶμε γιὰ τὸ νόημα ἑνὸς τέτοιου ποιήματος, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μᾶς δοθῇ ἢ ἀπόκριση πὼς «ἐννοεῖ τὸν ἴδιο τοῦ τὸν ἑαυτό».

Τὸ λοιπόν, μπορῶ πιά νὰ σᾶς ἐξηγήσω γιὰτί κάθησα καὶ παιδεύτηκα καὶ παιδεύω καὶ σᾶς μὲ κάτι πού μπορεῖ νὰ νομιστῇ σὰ μιὰ στείρα λογομαχία γύρω σὲ ἀπλὲς λέξεις. Δὲν εἶναι ὅμως ἔτσι. Οἱ αἵρέσεις αὐτές (1) πού θὰ ἔκαναν τὴν ποίηση ἕνα σύνθετο μίγμα δυὸ συντελεστῶν—μιὰ ὕλη κοινὴ καὶ στὴν ἀπλούστερη πρόζα, σὺν μιὰ ποιητικὴ μορφή, ὅπως λέει ἢ μιὰ αἵρεση· μιὰ ποιητικὴ οὐσία σὺν μιὰ ἀτημέλητη μορφή, ὅπως λέει ἢ ἄλλη—ὄχι μόνο δὲ λένε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ προσβάλλουν αὐτὴν τὴν ἀξιόπρεπεια τῆς ποίησης. Σὲ μιὰ ἐποχὴ πού τείνει κ' ἔλας νὰ ποτραβηχθῇ ἀπὸ τὶς ὑψηλότερες ἐκείνες σφαῖρες, ὅπου ἢ ποίηση ἀγγίζει τὴ θρησκεία καὶ τὴ φιλοσοφία, ἢ μορφολογικὴ αἵρεση (2) ἐνηαρρύνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ γεύωνται τὴν ποίηση σὰν ἕνα φένο κρασί, πού ἔχει πρᾶγματι μιὰ αἰσθητικὴ ἀξία, ἀλλὰ λιγοστή. Κ' ἔπειτα ὁ φυσικὸς ἀνθρώπος, βρίσκοντας μιὰ ἄδεια μορφή, ἐκσφενδονίζει μέσα της τὸ ὀλικὸ ἑνὸς πενιχροῦ πάθους, ἑνὸς ἀνοουσίου αἰσθήματος, ἑνὸς χυδαίου χιούμορ, ἑνὸς γυμνοῦ πόθου, μιᾶς ἀκόρεστης ματαιοδοξίας—ἔλα ἔλα, σύμφωνα μὲ τὴ φράση τοῦ Σίλβερ, ἢ μορφή πρέπει νὰ τὰ ἐξοβελίσῃ. Καὶ ἢ ἄλλη αἵρεση—πού εἶναι πραγματικὰ περισσότερο μιὰ πρακτικὴ, παρὰ

(1) Ἀναθόνονται παραπάνω καὶ ἀναιροῦνται ἢ καθεμιὰ μεθοδικά. — Σημ. τ. Μετ.

(2) Ἄλλ. ἢ αἵρεση πού ὑποστηρίζει πὼς ἢ μορφή εἶναι τὸ πᾶν. — Σημ. τ. Μετ.

μιὰ πίστη — μᾶς ἐνθαρρύνει στὴν τόσο ἀγαπημένη μας συνήθεια νὰ βάζουμε τίς δικές μας σκέψεις ἢ φαντασίες στὴ θέση τοῦ δημιουργήματος τοῦ ποιητῆ. Αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦσε ὁ ποιητὴς μὲ τὸν *Χάμλετ*, ἢ τὴν *Ὀδὴ σ' ἓνα ἀηδόσι*, ἢ τὸν *Abi Vogler*, λέμε ἔμεῖς πὼς εἶναι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ποὺ γνωρίζουμε ἤδη, κι' ἔτσι χάνουμε ἐκεῖνο ποὺ εἶχε νὰ μᾶς πῆ. Ἄλλ' αὐτὸς ἐννοοῦσε ἐκεῖνο ποὺ εἶπε, κ' εἶπε ἐκεῖνο ποὺ ἐννοοῦσε.

Ἡ ποίηση, σύμφωνα μ' αὐτά, δὲ διαφέρει ἀπὸ τίς ἄλλες τέχνες, καθὼς συχνὰ ἰσχυρίζονται δοκιμαί κριτικοὶ ζωγραφικῆς καὶ μουσικῆς: σ' ὅλες τίς τέχνες τὸ περιεχόμενο εἶναι ἓνα πρᾶγμα μὲ τὴ μορφή. Αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦσε ὁ Μπετόβεν μὲ τὴ συμφωνία του ἢ ὁ Βυτσερ μὲ τὸν πίνακά του, δὲν ἦταν κάτι ποὺ μπορεῖς νὰ τὸ κατονομάσεις, ἀλλ' αὐτὴ ἢ συμφωνία κι' αὐτὲς ὁ πίνακας. Νόημα ἔχουν, ἀλλὰ ποῖο νόημα δὲ μπορεῖ νὰ εἰπωθῆ σὲ καμμιά ἄλλη γλῶσσα ἀπὸ τὴ δική τους: καὶ τὸ ξέρουμε αὐτό, παρ' ὅλον ὅτι μιὰ ἀλλόκοτη παραίσθησι μᾶς κάνει νὰ νομίζουμε πὼς τὸ νόημα ἔχει λιγώτερη ἀξία, ἐπειδὴ δὲ μπορούμε νὰ τὸ ἐκφράσουμε μὲ λέξεις. Τὸ λοιπὸν, τὰ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ποίηση. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ποίηση εἶναι λέξεις, μάταια φανταζόμαστε πὼς κάποιες ἄλλες λέξεις ἀπὸ τίς δικές της θὰ ἐκφράσουν τὸ νόημά της. Καὶ δὲ θὰ τὸ κατορθώσουν αὐτό, ἢ — ἂν προτιμάτε νὰ μιλήσουμε ἐλευθερώτερα — θὰ τὸ κατορθώσουν αὐτὸ λιγάκι περισσότερο ἀπ' ὅ,τι θὰ μπόρουν νὰ ἐκφράσουν λέξεις τὴ Μαντόνα τῆς Δρέσδης. Κάτι ποὺ κάπως νὰ μοιάζει, ἴσως πρᾶγματι τὸ ἐκφράσουν. Καὶ μπορούμε νὰ βροῦμε ἀναλογίες στὸ νόημα τῆς ποίησης ἔξω ἀπ' αὐτήν, ποὺ νὰ μᾶς βοηθήσουν στὸ νὰ τὴν κάνουμε χτῆμα μας. Οἱ ἄλλες τέχνες, οἱ καλύτερες ἰδέες τῆς φιλοσοφίας ἢ τῆς θρησκείας, πολλὰ ἀπ' ὅσα ἢ φύση κ' ἢ ζωὴ μᾶς προσφέρουν ἢ μᾶς ἐπιβάλλουν, εἶναι συγγενικά μ' αὐτήν. Ἄλλὰ μόνο συγγενικά. Καὶ ἡ ποίηση δὲν εἶναι ἡ ἐκφρασι ἐκείνων. Ἡ ποίηση δὲν προσφέρει στὴ φαντασία τὴν ὑπέρτατη γνῶσι ἢ πίστι μας: ἀλλὰ — μὲ περιεχόμενο καὶ μορφή συνενωμένα — ἐνσαρκώνει μὲ τὸν δικὸ της ἀναντικατάστατο τρόπο κάτι ποὺ ἐνσαρκώνεται κι' αὐτὸ μ' ἄλλους ἀναντικατάστατους τρόπους, ὅπως ἢ φιλοσοφία ἢ ἢ θρησκεία. Κι' ὅπως, ἀκριβῶς ἢ

καθεμιὰ ἀπ' αὐτὲς δίνει μιὰ ἱκανοποίηση, ποὺ ἢ ἄλλη δὲν τῆς εἶναι δυνατὸ νὰ δώσει, ἔτσι βρίσκουμε στὴν ποίηση — ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τίς ἀνάγκες ποὺ ἐξυπηρετοῦν ἐκεῖνες — ἐκεῖνο ποὺ ἀπὸ τὴ φύση τους δὲ μπορούν αὐτὲς νὰ μᾶς προσφέρουν. Ἄλλὰ δὲ θὰ τὸ βροῦμε αὐτὸ ὀλοκληρωτικά, ἂν ἀποβλέπουμε σὲ ἄλλο κάτι.

Καὶ τώρα, ἀφοῦ ὅλα πιὰ εἰπωθήκανε, γεννιέται ἀκόμα τὸ ρῶτημα μ' ἓνα ὀλότελα διαφορετικὸ πνεῦμα τούτῃ τῇ φορᾷ: «Τὶ ἐννοεῖ ἢ ποίηση;» Ἡ μοναδικὴ αὐτὴ ἐκφρασι ποὺ δὲ μπορεῖ ν' ἀντικατασταθῆ ἀπὸ καμμιά ἄλλη, ἐξακολουθεῖ νὰ φαντάζει σὰ μιὰ προσπάθεια νὰ ἐκφράσῃ κάτι πέρα ἀπὸ τὸν ἴδιο της τὸν ἑαυτό. Καὶ αὐτὸ τὸ κάτι νοιώθουμε πὼς εἶν' ἐκεῖνο ποὺ κ' οἱ ἄλλες τέχνες καθὼς κ' ἢ θρησκεία κ' ἢ φιλοσοφία προσπαθοῦνε κι αὐτὲς νὰ ἐκφράσουνε: καὶ τοῦτο μᾶς παραφέρει νὰ γυρεύουμε, τοῦ κάκου, νὰ μεταφέρουμε τὴ μιὰ στὴν ἄλλη. Γύρω ἀπὸ τὴν καλύτερη ποίηση, κι' ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν καλύτερη, κυματίζει μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀπερίοριστης ὑποβολῆς. Ὁ ποιητὴς μᾶς μιλεῖ γιὰ ἓνα πρᾶγμα, ἀλλὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἓνα πρᾶγμα εἶναι σὰ νὰ ἐδρεύῃ τὸ μυστικὸ τῶν ὄλων. Εἶπε ἐκεῖνο ποὺ ἐννοοῦσε, ἀλλὰ τὸ νόημά του μοιάζει σὰ νὰρχεται ἀπὸ μακρὰ, πέρ' ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἴδιο, ἢ μάλλον ν' ἀπλώνεται σὲ κάτι τὸ ἀπερίοριστο, ποὺ ἀντικαθρεφτίζεται μονάχα μέσα σ' ἐκεῖνο: κάτι, ἀκόμα, ποὺ νοιώθουμε πὼς θὰ ἱκανοποιούσε ὄχι μόνο τὴ φαντασία, ἀλλὰ ὀλοκληρο τὸ εἶναι μας: αὐτὸ τὸ κάτι μέσα κ' ἔξω μας, ποὺ ὀλοθε

μᾶς κάνει νὰ φαντάζομε πὼς συγκλοῦμε τὰ συντρίμια ἑνὸς ὄνειρου ποὺ μέρος του βγαίνει ἀληθινὸ, καὶ μέρος του σφύζει καὶ τρεμοσαλεύει μέσα στὴν καρδιά μας.

Ὅσοι εἶναι ἐπιδεκτικοὶ στὴν ἐνέργεια αὐτὴν τῆς ποίησης, τὴ βρίσκουν ὄχι μόνο, ἴσως ὄχι περισσότερο, στὰ ἰδανικά ποὺ ἔχει κάποτε αὐτὴ ἐκφράσει, ἀλλὰ σ' ἓνα παιδικὸ ποίημα τῆς Χρηστίνας Ρωσσέτη γιὰ ἓνα ἀπλὸ στεφάνι ἀπ' ἀνεμῶνες, καὶ σὲ τραγωδίες σὰν τὸ *Βασιλιὰ Ἀθήρ*, ὅπου ὁ ἥλιος φαίνεται νὰ ἔχη γιὰ πάντα βασιλέψει. Ἀκούνε τὸ πνεῦμα αὐτὸ νὰ ψιθυρίζῃ τὴν ὑπόκρουσὴ του μέσα στὴν *Αἰνειάδα*, καὶ ξανοίγουν τὴ φωνή του σὲ τραγούδι τοῦ *Ἀηδοῖο* τοῦ Κήτης, καὶ τὸ φέγγος του ἀπάνω

στις μορφές της *Ἑλληνικῆς Ὑδρίας*, καὶ δὲν τοὺς συνταράζει λιγώτερο στὸν ἀπελπισμένο θρήνο τοῦ Σέλλεϋ, *ὦ κόσμε, ὦ ζωὴ, ὦ χρόνε*, ἀπ' ὅσο στὴ συναρπαστικῆ ἐκσταση τῆς *Ζωῆς τῆς ζωῆς του*. Αὐτὴ ἢ ἐντέλεια ποὺ τὰ πάντα ἀγκαλιάζει, δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῆ σὲ λέξεις ποιητικῆς ἢ σὲ κανένα ἄλλο εἶδος λέξεως, μῆτε ἀκόμα σὲ μουσικὴ ἢ σὲ χρῶμα, ἀλλὰ ἢ ὑποβλητικότητά της ὑπάρχει στὰ περισσότερα ποιήματα, ἀν ὅχι σ' ὅλα, καὶ ἢ ποίηση ἀπὸ τὴν ὑποβλητικότητά αὐτῆ, ἀπὸ τὸ «νόημα» αὐτό, παίρ-

Μετάφραση ἀπὸ τ' ἀγγλικά

νει ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἀξίας της. Τὴν ἀδικοῦμε, καὶ ξεγελοῦμε τίς ἴδιες τίς προθέσεις μας, ὅταν προσπαθοῦμε νὰ τὴν ὑποτάξουμε σ' αὐτές:

Τὴν ἀδικοῦμε, στὴ μεγαλωσύνη της προσφέροντάς της τὸ θέαμα τῆς βίας· γιὰτ' εἶναι ἀτρωτὴ σὰν τὸν ἀέρα καὶ οἱ μάταιοι χτύποι μας ἓνας κακόβουλος ἐμπαιγμός.

Εἶναι ἓνα πνεῦμα. Ἔρχεται δὲν ξέρουμε ἀπὸ ποῦ. Δὲ μιλεῖ στὸ πρόσταγμα μας μῆτε ἀποκρίνεται στὴ δική μας γλῶσσα. Δὲν εἶναι ὑπηρέτης μας· εἶναι κύριός μας.

Γ. Κ. ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗΣ

Ο ΦΕΥΓΙΟΣ

ΚΥΠΡΙΩΤΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ (*)

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΟΝ κ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΙΔΗΝ

Οἱ ἄλλοι πάλι συγγενεῖς τὸν κυτιάζανε σὰν ἓνα θαῦμα: "Ἄν καὶ μ' ὅλη του τὴν ἐξευγενισμένη μορφή, ἐμοιαζε κυτιπληκτικὰ μὲ τὸ Λοῖζο, τὸν ἀμέσως μεγαλύτερό του, ἀρκετὰ δὲ καὶ μὲ τοὺς ἄλλους δυὸ ἀδερφούς του, ὥσπὸσο στοὺς ἄλλους, στιγμῆς στιγμῆς, τοὺς φαινόταν σὰν ὄνειρο, σὰν βασκανία, δὲ μπορούσαν νὰ συνειθίσουν στὴν ἰδέα πὼς αὐτὸς ποῦχαν προστιά τους ἦταν ὁ ἀδερφός τους, ὁ θεῖός τους, ὁ ξάδερφός τους, ποὺ οἱ περισσότεροι οὔτε κἄν ἦσαν γεννημένοι τὸν καιρὸ ποὺ χάθηκε. Δὲν ἐρχόταν ἀπλῶς ἀπὸ τὸν τάφο. Ἐρχόταν ἀπ' τὴν ἀνυπαρξία.

Ὡστόσο τὸ περίεργο αὐτὸ αἰσθημα τοὺς γεννοῦσε μὰ πολὺ δυνατὴ στοργὴ γι' αὐτόν. Ἡ στοργὴ τῆς μητέρας πρὸς τὸ νεογέννητο μόνο μὰ μικρὴ ἰδέα μπορεῖ νὰ δώσῃ τῆς περιεργῆς αὐτῆς στοργῆς, τῆς συγκερασμένης μ' ἓναν ἀπέραντο θαυμασμό καὶ γιὰ τὸ ἄτομό του καὶ γιὰ τὸν τρόπο ποὺ τοὺς παρουσιάστηκε, μ' ἓνα εἶδος φόβο, καὶ ἀρκετὴ ὑπερηφάνεια γιὰ ἓνα τέτοιο συγγενῆ. Καὶ σ' ὅλα αὐτὰ τὰ περίπλοκα αἰσθήματα ἦταν μαζί καὶ τὸ δέος τοῦ χωριάτη μπροστὰ στὸν «χωραῖτη», τοῦ

φτωχοῦ μπροστὰ στὸν πλούσιον, τοῦ δούλου μπροστὰ σὶὸν ἀφέντη.

* *

Ὁ Μελέτης, ποὺ καμμιά δουλειὰ δὲν ἔκανε — τί ἀνάγκη εἶχε; — πρῶτ' πρῶτ', ἐρχόταν στοῦ Μιχάλη, τοὺς ἔπερνε καὶ βγαίναν. Τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ σπίτια εἶχαν γεμίσει ξένους. Ἡ σχετικὴ κίνηση ἦταν πολὺ ζωηρὴ. Κάθε πρῶτ', ἴσαμε τὸ μεσημέρι, μαζευόντουσαν στὰ καφενεῖα καὶ στὰ ξενοδοχεῖα, προσπᾶντων στὸ κάτω ξενοδοχεῖο τοῦ Ἀριστοτέλη, ποῦτανε χωμένο μέσα στὰ δέντρα, καὶ παίζανε διάφορα παιγνίδια γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα: χαρτιά, τόμπολα, βίζανε κανένα γουρουνόπουλο στὴ λοταρία, κανένα ταψὶ παντσεπάνι, καὶ περνοῦσε εὐχάριστα ἡ ὥρα.

Τὸ ἀπόγευμα πᾶλι, πᾶνω ψηλὰ ὁ ἀμαξόδρομος πλημμύριζε ἀπὸ τοὺς περπατητές, κυρίους, κυρίες, νέους, ὄμοιες κοπέλλες, παιδιὰ, ἀπὸ τὰ ξενοδοχεῖα ἴσαμε πέρα μακρὰ στὸν Κέδρο καὶ πρὸ μακρὰ ἀκόμη, ἴσαμε τὸ ψήλωμα, ποὺ φαίνεται ἀπὸ κάτω ὁ Μουτουλλᾶς σὰ στὸν πάτο πηγαδιοῦ.

Ἐπειτα, τὸ βράδυ στὰ πᾶνω ξενοδοχεῖα, τοῦ Μαραγκοῦ καὶ τὰ «Ἡλύσια», παιζότανε μπακαράς, πόκερ, οἱ νέοι χορευάνε

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον.